

Posudek vedoucího na bakalářskou práci Soňy Kovalovské

„Římské vily podél Mosely“

Praha 2011, 73 stran textu, 145 kreseb, černobílých a barevných fotografií

Námětem předložené práce se staly římské vily podél řeky Mosely, ležící v římských provinciích Gallia Belgica a Germanii Superior (později Belgica I a Germania I). Tato oblast především ve 2. a 3. století patřila k významným zemědělským regionům římské říše, zaměřeným podobně jako dnes na produkci kvalitního vína. Geograficky se jedná o poměrně členitou oblast, kde kromě ryze zemědělských vil vznikaly v době římské také reprezentativní vily, na něž se autorka zaměřila především.

Úvod práce je věnován stručné charakteristice vybrané oblasti (geologická struktura), což uvozuje problematiku situování vil a jejich polohu v krajině. Jistě by mělo být zdůrazněno, že oblast zájmu je vybrána z důvodu koncentrace dokumentovaných *pars urbanae*, vyplývající z římské sídelní struktury. Následující kapitola přináší stručný pohled na starší laténské osídlení, v této části považuji za vhodné rozšíření, především v posouzení kontinuity/diskontinuity osídlení. Kapitulu uzavírá podrobný přehled dějin doby římské, shrnující základní fakta od počátku římské přítomnosti do 5. století po Kr.

K vlastní problematice vil přistupuje autorka ve 4. kapitole: ta se zabývá dějinami bádání. Pro poznání venkovských a příměstských vil je toto posouzení důležité, neboť řada z velkých obytných částí (*pars urbana*) byla předmětem zájmu badatelů již od sklonku středověku, resp. od 17. století, a právě tato skutečnost podstatným způsobem ovlivnila stav pramenné základny a její vypovídací hodnotu. Při podrobném popisu se však autorce podařilo užít nestandardní obrat, např. „hrobová pole“; snad by bylo vhodnější použít český ekvivalent 'pohřebiště' (str. 22). Kapitola je vypracována velmi pečlivě, nicméně se nabízí možnost srovnání s výsledky moderních výzkumů, které jsou naopak hodnoceny jen velmi stručně.

Následuje charakteristika vil a jejich rozdělení (kapitola pátá). Pokud jde o situování vil na vyvýšeném a svažitém místě, je možné jistě zmínit i obrannou funkci (s. 25), ale domnívám se, že tu je možné akcentovat až od konce 3. a ve 4. století: svahy otevřené k jihu jsou samy o sobě ideální pro zaručení komfortu osvitů a povětrnostních podmínek (takto jsou situovány např. vily na s. březích Blatenského jezera). Typologie moselských vil je formulována na základě stavební analýzy vily v Bolendorfu a Wittlichu. První z nich patří

k typickým příkladům zaalpských vil s frontálním portikem, nárožními rivality a pravidelnou, zpravidla čtvercovou dispozicí. Vila ve Wittlichu je naopak příkladem rozlehlého, reprezentativního komplexu, citlivě situovaného v krajině. Je otázkou, zda je typologické dělení výstižné: nepostihuje chronologické a stavební prvky. Hlavní část práce (kapitola 7; str. 35 - 67) představuje celkem 34 vil podél řeky Mosely. Ke každé je připojena zevrubná charakteristika dispozice, stavebních prvků, zmíněny jsou nálezy a podaný výklad chronologie. Stručně jsou také hodnoceny samotné výzkumy (autorka vychází z několika hlavních publikací; zjevně jí nebyla dostupná regionální periodika). Mezi nejzajímavější patří vily v Borgu (celkově rekonstruovaná) a Nenningu s unikátním souborem mozaik. Každou kapitulu o vilách doplňuje také odpovídající obrazová příloha: na tomto místě je třeba vyzdvihnout především skutečnost, že autorka většinu z nich sama navštívila a část obrazové přílohy sama vytvořila. Tato skutečnost svědčí o velkém zájmu diplomandky o problematiku.

Závěrečná kapitola výstižně hodnotí a shrnuje předchozí text: podává charakteristiku hlavních fází budování vil podél Mosely, které autorka odpovídajícím způsobem dává do souvislosti s ekonomickým a sociálním rozvojem provincií. Závěry jsou formulovány odpovídajícím způsobem. K posuzované práci nelze připojit závažnější připomínky ať k jejímu členění, zvolenému pracovnímu postupu či závěrečnému hodnocení, nicméně při studiu obrazové přílohy je zřejmé, že rekonstrukce jsou častým, i když ne vždy zcela šťastným řešením (užití nevhodného zastřešení, stavebních materiálů). Hodnocení této spektakulární části v další (soudobé) existenci provinciálních vil a jejich vypovídací hodnotě, kterou autorka z autopsie poznala, však v práci chybí. Tento fakt ovšem nepovažuji vzhledem k charakteru a kvalitě práce za zásadní chybu, navíc nebyl uveden v diplomovém úkolu.

Z výše uvedených důvodů mohu konstatovat, že bakalářská práce Soňy Kovalovské splňuje všechny požadavky na tento typ prací kladené, autorka splnila diplomový úkol a kvalita práce ji řadí mezi úspěšně řešené. Proto předloženou práci doporučuji k obhajobě a dalšímu řízení k udělení titulu „bakalář“.

V Praze, 10. září 2011

Doc. PhDr. Jiří Musil, Ph.D.
Ústav pro klasickou archeologii FF UK v Praze